

Kunstenaar van nu: arbeider en manager in één

Luuk van Binsbergen

Beeidhouwer Luuk van Binsbergen studeerde af aan de ArtEZ AKI in Enschede met sculpturen van boomstammen. Hij exposeerde in 2012 op het Festival Hondertje Wijn in Groningen en Villa de Stiek in Enschede. In 2013 doet hij mee aan de Kunst en Natuurroute Haaksbergen. [Int: www.luukvanbinsbergen.nl](http://www.luukvanbinsbergen.nl)

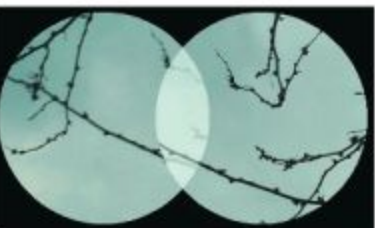
Jan Blank
Jan Blank studeerde af aan de Academia Minerva met collage-achtige schilderijen van lege landschappen. Hij exposeerde dit najaar bij Kik in Maastricht en op diverse plekken in Dublin. [Int: www.janblank.com](http://www.janblank.com)

Roos Holleman
Roos Holleman studeerde af aan de St. Joost in Breda met enorme pastelschilderingen van dode vogels. Ze exposeerde afgelopen jaar in 'Rubric' in Den Haag en nam deel aan de Dutch Design Week in Eindhoven. Vanaf 18 november reist ze door aan een groepstentoonstelling over neorealisme in het Museum voor Moderne Kunst in Arnhem. [Int: www.roosholleman.nl](http://www.roosholleman.nl)

Jet Smits

Videokunstenaar Jet Smits studeerde af aan de AKV St. Joost in Breda en volgt nu de master ArtScience aan de KABK in Den Haag. Dit najaar heeft ze een expositie bij Kunstgroep de Coöperatie in Veghel. [Int: www.jet-smits.nl](http://www.jet-smits.nl)

Ola Lanko
Fotografe Ola Lanko studeerde af aan de Rijksveld Academie. Ze ontving afgelopen jaar het Oeverbergen Stipendium en exposeerde bij Galerie Ron Mardock. [Int: www.olanlanko.com](http://www.olanlanko.com)

Jasper Timmermans

Jasper Timmermans studeerde af aan de HKU Utrecht met zijn project Video Quest, waarvoor hij mensen van zonsopkomst tot zonsondergang alleen achterliet in het bos met een videocamera. Van de serie Rijk der Dieren vertoefde hij zich tijdens performances in diensdag. [Int: www.jasper-timmermans.nl](http://www.jasper-timmermans.nl)

Rudolf Romero
Rudolf Romero studeerde in het atelier van Arno van Arnhem met een installatie waarin onder meer een dipde buidel was verwelkt. De rondes draaide voor een blauw scherm. Hij exposeerde bij galerie Ron Mardock en werd genomineerd voor de Aanzetprijs. Dit jaar heeft hij een residency aangeboden gekregen in het Museum Henriette Polak in Zutphen. [Int: www.rudolfromero.com](http://www.rudolfromero.com)

Matthijs Munnik
Matthijs Munnik studeerde af aan de KABK in Den Haag met de lichtinstallatie 'Lightcube'. In 'Rubric' exposeerde hij in het Stedelijk Museum tijdens festival Son Acta. [Int: www.matthijsmunnik.nl](http://www.matthijsmunnik.nl)

Marje Gertenbach
Marje Gertenbach studeerde af aan de Hogeschool voor de Kunsten in Amsterdam met een maatschappelijk van een meter of twintig naar een ander perspectief. Ze heeft inmiddels een werkmateriaal ontwikkeld voor kunst-educatie op scholen.

Hoe vergaat het de kunstenaars die vorig jaar afstudeerden aan de Nederlandse academies? 'Dat we niet rijk zouden worden, dat wisten we al.'

Steffi Weber

Honderd afgestudeerde kunstacademiestudenten liepen afgelopen zomer de markt op. Het is de eerste generatie die het zonder kunstmarktsubsidie moet overleven. Negen van hen kwamen afgelopen zomer in deze krant aan het woord. Ze waren opgevoeld tijdens de eindexamenspositie en een serie losse werkpresentaties. Nu, twee en half jaar later, is een van hen aan een masteropleiding begonnen, de anderen kennen rond van hun werk als kunstenaar. „Een veegje in het niet, maar linksom of rechtsom lukt het om je hoofd boven water te houden.“

Maar even wilde Rudolf Romero (28) soms meer te maken hebben met kunst. „Mitsdien is dit toch niets voor mij“, dacht de installatiekunstenaar. Hij kreeg de eerste werken maatschappelijke reacties op zijn werk, laat staan een uitnodiging voor een tentoonstelling. „Op de academie zit je in je eigen wereldje, daarna kom je erachter dat niemand op jou en je kunst zit te wachten.“ Het dupte duurde maar even. Romero kreeg een startstipendium aangeboden, dat was het nodige extra in de rug. Inmiddels is hij bezig met een documentaire. „De film gaat over de misvatting in het leven.“ Hoofdpersoonage is een filosoof die voor het goede doel meedoet aan een kinderbijslag, „hoed moedig, één raket knip en hij kan nooit meer vliegen.“

Moed is wat je nodig hebt om nu als kunstenaar te beginnen. De commerciële crisis maakt het moeilijk om werk te verkopen en sinds begin vorig jaar is de Wet Werk en Inkomen Kunstenaars (WWIK) ingevoerd. Deze regeling gaf kunstenaars de mogelijkheid om binnen tien jaar maximaal vier jaar een aanvulling op hun levensonderhoud te krijgen. Uit cijfers van het CBS blijkt dat vooral jonge, net afgestudeerde kunstenaars hier gebruik van maakten om zo een bestaan als zelfstandig kunstenaar op te bouwen.

De 24-jarige Jet Smits besloot, mede door het wegvalven van de WWIK, de kunstmarkt nog even te betrouwen voor die is. Na haar opleiding, Audiovisuele Vormgeving aan de AKV St. Joost in Breda studeerde ze door en volgt nu de master ArtScience aan de KABK in Den Haag. „Het leek me geen goed moment om nu te beginnen“, zegt Smits. De studie geeft haar twee jaar tijd om zichzelf en haar werk nog verder te ontwikkelen. „Daarna is de economie hopelijk weer wat aantrekkelijker voor kunstenaars.“

De andere acht afgestudeerden proberen nu een bestaan als kunstenaar op te bouwen. Nu als 60 procent van de Nederlandse kunstenaars kiezen ze voor een bestaan als zzp'er. Het bevalt ze goed, uiteindelijk hebben ze tijd en ruimte om hun eigen ideeën te ontwikkelen. Maar de veerkracht brengt ook onzekerheid met zich mee. Vrijwel allemaal bleven ze na hun opleiding zitten met praktische vragen over hun werk. Hoe nu ik mijn bestaanswijze zit? Waar zit mijn onderbouw en keper of de galerie? Wil ik überhaupt met een galerie werken en zo nee, wat zijn de alternatieven?

Bedrijfe
Zekeer sinds de bezettingen van het kabinet-Rutte is de kunstenaar gezien als ondernemer, die niet als een loodgieter of timmerman zijn bedrijfje draaiende moet zien te houden. Maar de meeste waardenacademies aan stadens voorbieden op dit economische aspect van het kunstenaarschap verhoort.

De Gerrit Rietveldacademie in Amsterdam staat erom bekend weinig woorden vrij te maken aan 'cultureel ondernemerschap'. Je leert er kunst te maken, zegt fotografe Ola Lanko (27), hoe je die kunst vervolgens kunt verkopen, met Jet Smits (28). Tot nu toe lukt Lanko dat. De fotografe, die voor haar eindexamen uit een klompje de 5.400 kunstrijke afbeeldingen fotografeerde, kreeg in september het Stedelijk Museum Rotterdam toegelaten om kunst met de naam uit Oekraïne, haar geboorteland, waar ze een solotentoonstelling had. Ze komt rond van de verkoop van foto's en pakt alle opdrachten die ze krijgt aan, ook commerciële klussen als het ontwerpen van een cd-hoesje.

„Het is nu misschien een beetje lastig, maar deze fase hoort erbij.“ Ook de Groningse schilder Jan Blank vraagt zich af in hoeverre je een kunstenaar op een academie kunt leren. „Uiteindelijk pakt iedereen het anders aan“, zegt Blank die van de verkoop van zijn landschappen aardig rond kon komen. Nu de eindexamenspositie ging hij enkele maanden naar Ierland waar hij in alle rust een nieuwe collectie kon schilderen. Hij leert veel van zijn ouders die beiden ook kunstenaar zijn.

De behoeftige aan advies van twee ervaren collega's is groot, zeggen de kunstenaars. Velen pochten daarom om een atelier in een pand met andere kunstenaars. „Ik moet nog zoveel ontdekken en leren, het is fijn om wat mensen om me heen te hebben die de om hulp kan vragen“, zegt de Twentse beeldhouwer Luuk van Binsbergen.

Belofte
Kunstenaars die elkaar ondersteuning bieden is ook het idee achter De Belofte, een onderdeel van de Utrechtse vereniging Kunstlerie. Videokunstenaar Jasper Timmermans (23) is een van de net afgestudeerde Utrechtse kunstenaars die in september worden geselecteerd voor het project. Ze krijgen hulp bij hun eerste stappen als zelfstandig kunstenaar en realiseren samen een tentoonstelling. Maar ze moeten er ook iets voor terugdoen. „We organiseren lezingen en discussies rondom voorverenigingsleden, dat kan onderdeel van een podium zijn. Het is belangrijk dat er een netwerk is dat kan worden.“

Door het gebrek aan kennis over boekhouding en financiën nemen zelfs noodzakelijke taken als belastingaangifte veel tijd in beslag, zeggen de kunstenaars. De 23-jarige Roos Holleman volgt bij met het nemen van een bedrijf. „Je bent arbeider, producer, ontwerper, manager, moet maar op. En iedere dag moet je weer af die lui die welkert aan en hun planning maken.“ Dit maakt het voor de sturende kunstenaar lastig om haar hoofd erbij te houden. Nog ergens wordt het als de draaierij grid moeten verdere met de kunstenaar, en dat is sinds het wegvalven van de WWIK voor veel jonge kunstenaars een realiteit.

Het overleven van de acht afgestudeerden moet af een toe hun eigen werk laten liggen om voor inkomen te zorgen. Ze pakken het verscheidend aan. Sfeerontwerpers hebben een bijbaan in een kledingwinkel of schiedboek als documentaris. Anderen doen af en toe een commerciële klusje en denken wellicht een maand of twee als freelance aan zich vervolgen voor een paar maanden helemaal om hun werk te kunnen concentreren.

Een van de bijbanen maakt het lastig om nog intensief met je werk bezig te zijn, denkt medakunstenaar Matthijs Munnik. Hij is blij dat hij genoeg inkomen heeft van exposities op internationale festivals en een subsidie van het Mondriaan Fonds. Oud-stadionneer met een bijbaan heeft die ver af staat van zijn creatieve werk, loopt gevaar zich steeds meer van de kunstwereld te verwijderen, denkt Munnik.

Beeldend kunstenaar Marje Gertenbach doet af een toe klussen op freelance basis. Ze heeft se ontlangs te dezeschieder gewerkt bij het Nationale Ballet. „Liefs, maar niet hetzelfde als je eigen werk.“ De WWIK zou zeker hebben geholpen met de kunstenaar. Wie zich niet onvoldoende druk hoeft te maken om geld heeft meer ruimte voor creativiteit. Maar erg vindt ze het niet. „Het duurt wat langer allemaal, maar uiteindelijk lukt het wel zo wel.“

De doerzetter wint, lijkt het motto onder jonge kunstenaars. Deze instelling is nodig, gezien het grote aantal kunstenaars die de dop dat jaarlijks van de academie afvallen. Slechts 12 procent worden in de kunstwereld als kunstenaar of in een creatief beroep, blijkt uit cijfers van het ministerie. Ook de werkloosheid ligt onder kunstenaars anderhalf jaar na het afstuderen 2,8 procent hoger dan gemiddeld. Dit is de afgelopen twee jaar laten aansluiten bij het beroepsveld willen de academies in de toekomst minder studenten aanrekenen. De HBO-raad adviseert de hogescholen om hun toelating tot de kunstopleiding te beperken tot 2016 met een kwart te vermindern.

Installatiekunstenaar Rudolf Romero is er niet raaiwig om. Hij is niet veel student op de academie die er eigenlijk voor bedoeld is. „Je kunt voor de academie omdat ze hun creatiefheids kwijt willen“, denkt Romero. Maar daar heb je volgens hem geen academie voor nodig. „Een bakker kan ontzettend creatief zijn met een brood met een kerst met de draag om kunst te maken moet de enige reden zijn om naar de academie te gaan. Je weet dat je er niet rijk van zult worden, maar dat vind je dat ook niet erg.“